

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z PRZYRODY W KLASIE IV
SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2 IM. ARKADEGO FIEDLERA W NOWEM

Ocenianie ma na celu:

- informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych,
- udzielanie uczniowi pomocy w nauce poprzez przekazywanie informacji o tym, co zrobił dobrze i jak powinien dalej się uczyć,
- udzielanie wskazówek do samodzielnego planowania własnego rozwoju,
- motywowania ucznia do dalszych postępów w nauce.

I Formy i aktywności uczniów podlegające ocenie

1. Prace pisemne: prace klasowe, sprawdziany, kartkówki.

Prace klasowe oraz sprawdziany są obowiązkowe. Uczeń nieobecny na zapowiedzianej pracy pisemnej otrzymuje do dziennika wpis nb (nieobecny). Uczeń powinien napisać pracę pisemną w przeciągu 2 tygodni od powrotu do szkoły.

Prace pisemne – mogą zawierać pytania w różnych formach np. zamknięte, otwarte, z luką, na dobieranie. Nauczyciel ma obowiązek sprawdzić prace pisemne uczniów w ciągu dwóch tygodni. Uczeń otrzymuje w klasie do wglądu sprawdzoną pracę i ma prawo do zgłoszenia zastrzeżeń, a nauczyciel uwzględnia je w uzasadnionych przypadkach.

- Prace klasowe (minimum 1 w ciągu okresu) zapowiadane są z dwutygodniowym wyprzedzeniem i poprzedzone są powtórzeniem materiału. Praca klasowa trwa 45 minut.
- Sprawdziany (minimum 2 w ciągu okresu) obejmują materiał z połowy działu. Są zapowiadane minimum 3 dni przed planowanym terminem. Nie przewiduje się lekcji powtórzeniowej przed sprawdzianem, chyba że nauczyciel zdecyduje inaczej. Czas trwania 15-20 minut.
- Kartkówki (minimum 2 w ciągu okresu) sprawdzają bieżące wiadomości i umiejętności (3 ostatnie lekcje) i nie muszą być wcześniej zapowiedziane. Czas trwania ok. 10 minut.

2. Odpowiedzi ustne (minimum 1 w ciągu okresu)

Odpowiedzi ustne obejmują wiadomości i umiejętności z trzech ostatnich lekcji. Na ocenę podczas odpowiedzi ustnej mają wpływ: samodzielność odpowiedzi, znajomość zagadnienia, kultura języka. Nie odpytuje się ucznia po dłuższej nieobecności w szkole, chyba że uczeń sam zgłosi się do odpowiedzi.

3. Prace domowe (praca domowa może być ustana lub pisemna - minimum 2 w ciągu okresu)

4. Aktywność na lekcji.

- częste zgłaszanie się w czasie lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi,
- praca w grupach.

Za pracę w grupach ocenę może otrzymać cała grupa lub indywidualni uczniowie. Ocenie podlega: organizacja pracy, zaangażowanie, sposób prezentacji, efekty pracy.

5. Zadania praktyczne (minimum 1 w ciągu okresu)

- przeprowadzanie doświadczeń,
- przygotowywanie zielników, albumów,
- prowadzenie obserwacji.

Przy ocenie bierze się pod uwagę: terminowość, przydatność, poprawność merytoryczną, wkład pracy oraz estetykę wykonania.

6. Aktywność pozalekcyjna:

- udział w akcjach ekologicznych,
- przygotowywanie ciekawostek oraz gazetek o tematyce przyrodniczej,
- udział w konkursach, projektach edukacyjnych.

7. Zadania dla chętnych - będące samodzielną uczniowską propozycją poszerzania wiadomości i umiejętności.

Zadania dla chętnych oceniane są w zależności od wkładu pracy i poprawności merytorycznej. Uczeń może wykazać się inwencją, pomysłami i sam zgłosić chęć przygotowania zadania dodatkowego związanego z tematyką zajęć.

II Szczegółowe zasady bieżącego oceniania

Pomiar osiągnięć uczniów odbywa się w następujących formach:

Forma aktywności ucznia	waga
praca klasowa	5
sprawdzian	3
odpowiedź ustna	2
kartkówki	2
samodzielną pracą na lekcji	2
projekt edukacyjny	2
zadania praktyczne	2
praca w grupie	1
praca domowa	1
aktywność przedmiotowa	1
udział w konkursach	1

udział w zajęciach pozalekcyjnych	1
-----------------------------------	---

Ogólne zasady oceniania w zależności od wymagań

Procent uzyskanych punktów	Ocena
96-100	Celująca (6)
95	Bardzo dobra plus (5+)
90-94	Bardzo dobra (5)
85-89	Bardzo dobra minus (5-)
80-84	Dobra plus (4+)
70-79	Dobra (4)
65-69	Dobra minus (4-)
60-64	Dostateczna plus (3+)
50-59	Dostateczna (3)
45-49	Dostateczna minus (3 -)
40-44	Dopuszczająca plus (2+)
30-39	Dopuszczająca (2)
poniżej 30	Niedostateczna (1)

- Oceny cząstkowe mogą występować z „+” lub „-”.
- Uczeń ma prawo do jednokrotnego w każdym półroczu zgłoszenia nieprzygotowania do lekcji. Nieprzygotowanie (nie dotyczy zapowiedzianych prac klasowych i sprawdzianów) zgłasza na początku zajęć.
- Uczeń posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego albo indywidualnego lub opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej jest oceniany z uwzględnieniem zaleceń zawartych w tych dokumentach poprzez formy i treści dostosowane do jego możliwości.

III Zasady poprawiania ocen

1. Uczeń ma prawo poprawić każdą ocenę za pracę klasową lub sprawdzian przez ponowne przystąpienie do danej formy sprawdzenia wiadomości, w terminie 2 tygodniu od otrzymania oceny, w czasie poza swoimi zajęciami lekcyjnymi.
2. Uczeń może poprawić pracę tylko jeden raz.

IV Kryteria oceny śródrocznej i rocznej

1. Oceny śródroczne i roczne są pełne.
2. Oceny klasyfikacyjną śródroczną i roczną ustala się z uwzględnieniem wag poszczególnych ocen.
3. Dla celów poglądowych dopuszcza się obliczenie średniej ważonej wszystkich ocen i przypisanie jej ocen śródrocznych i rocznych zgodnie z tabelą:

Średnia ważona uzyskana w I lub II okresie	Ocena śródroczna/roczna
5,50-6,00	celująca (6)
4,75-5,49	bardzo dobra (5)
3,75-4,74	dobra (4)
2,75-3,74	dostateczna (3)
1,75-2,74	dopuszczająca (2)
1,00-1,74	niedostateczna (1)

4. O ocenie niedostatecznej śródrocznej i rocznej uczeń informowany jest ustnie, a jego rodzice w formie pisemnej na miesiąc przed klasyfikacyjną radą pedagogiczną. Za pisemne poinformowanie rodzica odpowiada wychowawca.
5. Na 7 dni przed roczną klasyfikacyjną radą pedagogiczną uczniowie i rodzice są informowani o przewidywanych ocenach rocznych.
6. Jeżeli uczeń lub jego rodzice nie zgadzają się z roczną przewidywaną oceną klasyfikacyjną uczeń może ją poprawić zgodnie z zapisami zawartymi w Statucie Szkoły.

V Sposób informowania uczniów i ich rodziców/opiekunów o przedmiotowym systemie oceniania i bieżących wynikach nauczania.

1. Na początku roku szkolnego nauczyciel zaznajamia uczniów z przedmiotowymi zasadami oceniania z przyrody i odnotowuje ten fakt w temacie lekcji.
2. Uczeń jest na bieżąco informowany o otrzymanych ocenach i otrzymuje informację zwrotną.
3. Każda ocena jest jawna dla ucznia i rodzica.
4. Bieżące wyniki nauczania są przekazywane rodzicom/opiekunom poprzez dziennik elektroniczny, podczas zebrań ogólnych, spotkań indywidualnych podczas środ miesiąca lub konsultacjach.
5. Zarówno uczeń jak i rodzic mają prawo do obejrzenia prac pisemnych, które są udostępniane i przechowywane w szkole.

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 1. Ja i przyroda					
1. Poznają przyrodę.	-podaje sposoby poznawania przyrody; -podaje przykłady wykorzystania zmysłów podczas prowadzenia obserwacji przyrodniczych; -wymienia różne źródła wiedzy o przyrodzie.	-opisuje sposoby korzystania z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie.	-opisuje sposoby poznawania przyrody; -określa rolę zmysłów w poznawaniu przyrody.	-podaje przykłady sposobów poznawania przyrody i określa, jaką rolę pełnią zmysły w każdym z takich przykładów.	-wyjaśnia, dlaczego w poznawaniu przyrody należy korzystać z różnych źródeł wiedzy.
2. Przyrządy i pomoce przydatne w poznawaniu przyrody.	-wymienia nazwy przyrządów stosowanych w poznawaniu przyrody; -wskazuje różne źródła wiedzy o przyrodzie.	-poprawnie korzysta z przyrządów; -wymienia zasady bezpiecznego korzystania z przyrządów służących do obserwacji przyrodniczych.	-określa przeznaczenie poznanych przyrządów; -posługuje się przyrządami podczas prowadzonych obserwacji.	-korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie podczas planowania obserwacji; -wyjaśnia, dlaczego podczas obserwacji przyrodniczych należy stosować zasady bezpieczeństwa; -podaje przykłady zastosowania przyrządów (lupy, kompasu, taśmy mierniczej) w poznawaniu przyrody.	-wyjaśnia, jak należy korzystać na lekcjach przyrody z przyrządów: lupy, kompasu, taśmy mierniczej; -podaje przykłady zastosowania mikroskopu.
3. Moje pierwsze obserwacje.	-wymienia zasady bezpieczeństwa podczas obserwacji	-podaje przykłady obiektów i organizmów, które	-korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie, planując	-dokumentuje obserwacje przyrodnicze;	-uzasadnia, że obserwacje są źródłem wiedzy o przyrodzie.

	przyrodniczych.	można obserwować; -odczytuje informacje z przyrządów.	obserwacje przyrodnicze; -odczytuje instrukcje przeprowadzania obserwacji.	-przeprowadza obserwacje na podstawie instrukcji w podręczniku.	
4. Moje pierwsze doświadczenia.	-wyjaśnia, na czym polega doświadczenie przyrodnicze; -podaje zasady bezpieczeństwa podczas doświadczeń przyrodniczych.	-podaje przykłady pytań, na które można uzyskać odpowiedź, przeprowadzając doświadczenie przyrodnicze.	-korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie, podczas planowania doświadczeń przyrodniczych; -wyjaśnia różnice między doświadczeniem a obserwacją.	-dokumentuje doświadczenia przyrodnicze; -przeprowadza doświadczenie na podstawie instrukcji w podręczniku.	-podaje przykłady dokumentowania doświadczeń przyrodniczych; -uzasadnia, że doświadczenia są źródłem wiedzy o przyrodzie.
Dział 2. Cztery strony świata.					
5. Zdobywam wiedzę o widnokręgu.	-wyjaśnia, co to jest widnokrąg; -opisuje przebieg widnokręgu.	-wyjaśnia, jak zmienia się widnokrąg, kiedy dana osoba zmienia miejsce obserwacji.	-wskazuje, jakie obserwacje można prowadzić na widnokręgu.	-wyjaśnia, jak zmienia się widnokrąg, kiedy obserwator zmienia wysokość, z której go obserwuje.	-uzasadnia, że widnokrąg zmienia się w momencie zmiany miejsca obserwacji i wysokości obserwacji.
6. Poznają kierunki geograficzne.	-wymienia nazwy kierunków głównych.	-wyznacza kierunki geograficzne na widnokręgu za pomocą kompasu; -wskazuje kierunki główne w terenie.	-wymienia kierunki główne, używając nazw polskich.	--wyznacza kierunki w terenie za pomocą Słońca; -używa angielskich skrótów kierunków głównych.	-wyjaśnia, jak wyznaczyć kierunki w terenie bez użycia przyrządów -jedynie na podstawie obserwacji przyrody.
7.,, Wędrowka” Słońca nad widnokręgiem.	-wskazuje położenie Słońca nad widnokręgiem w ciągu doby, -obserwuje widomą wędrowkę Słońca w ciągu doby; -wskazuje na	-wyjaśnia zależność między wysokością Słońca a długością cienia w ciągu dnia i ciągu roku.	-dostrzega zależność między wysokością Słońca a długością cienia w ciągu dnia i ciągu roku.	-opisuje zmiany w położeniu Słońca nad widnokręgiem w ciągu dnia i w ciągu roku.	- <i>wyjaśnia pojęcie widoma wędrowka Słońca nad widnokręgiem.</i>

	widnokregu miejsca wschodu, górowania i zachodu Słońca.				
Dział 3. Pogoda i pory roku.					
8. Pogoda i jej składniki. Temperatura powietrza.	-wyjaśnia, co to jest pogoda; -podaje nazwę przyrządu służącego do pomiaru temperatury powietrza; -wskazuje na termometrze temperaturę dodatnią i ujemną.	-wymienia składniki pogody; -podaje przykłady wpływu temperatury na życie człowieka.	-podaje zastosowanie termometru w różnych sytuacjach życia codziennego.	-podaje przykłady zawodów uzależnionych od określonej temperatury powietrza.	-wskazuje zależność między wysoką lub niską temperaturą powietrza a funkcjonowaniem organizmów.
9. Zachmurzenie. Opady i osady atmosferyczne.	-odróżnia opady od osadów atmosferycznych; -określa stopień zachmurzenia (niebo bez chmur, zachmurzenie częściowe, zachmurzenie całkowite).	-wymienia stany skupienia wody; -podaje nazwę przyrządu do mierzenia wielkości opadów atmosferycznych; -wymienia jednostki, w których podaje się wielkość opadów atmosferycznych.	-podaje przykłady opadów i osadów atmosferycznych oraz wskazuje ich stany skupienia; -wyjaśnia, jak można zmierzyć wielkość opadów atmosferycznych.	-charakteryzuje zjawiska pogodowe: burzę, tęcze, deszcze nawalne, intensywne opady śniegu i opisuje ich następstwa; -wskazuje lub rysuje znaki, które umieszczane są na mapach prognozy pogody dla zachmurzenia i opadów atmosferycznych; -dostrzega zależność między poznanymi składnikami pogody, tzn. temperaturą powietrza a opadami i osadami atmosferycznymi.	-prowadzi dzienniczek pogody uwzględniający temperaturę powietrza, zachmurzenie oraz opady i osady atmosferyczne.
10. Ciśnienie	-wyjaśnia, co to jest	-podaje jednostkę	-podaje zasadę	-wyjaśnia na podstawie	-wyszukuje informacje

atmosferyczne i wiatr.	ciśnienie atmosferyczne; -podaje nazwę przyrządu, za pomocą którego można zmierzyć ciśnienie atmosferyczne; -podaje nazwę przyrządu, za pomocą którego można zmierzyć kierunek i prędkość wiatru.	ciśnienia atmosferycznego; -podaje jednostki, w których można określić prędkość wiatru; -opisuje zasady bezpiecznego zachowania podczas występowania niebezpiecznych zjawisk pogodowych (burzy, huraganu, zamieci śnieżnej).	określania kierunku wiatru; -odczytuje z aktualnej mapy pogody kierunek i prędkość wiatru w miejscu swojego zamieszkania; -podaje skutki silnego wiatru.	doświadczenia, jak powstaje wiatr; -zaznacza na mapie Polski określony kierunek wiatru; -wyjaśnia, czym są huragan i zawieja śnieżna; -podaje skutki zawieji śnieżnej i huraganu.	na temat ostrzeżeń przed silnym wiatrem dla swojej miejscowości lub informacje o skutkach silnego wiatru w miejscowości zamieszkania.
11. Pogoda w różnych porach roku.	-podaje zasady bezpiecznego zachowania podczas występowania niebezpiecznych zjawisk pogodowych.	-opisuje zjawiska pogodowe charakterystyczne dla poszczególnych pór roku: burze, huragany, deszcze nawalne, zawieje śnieżne.	-opisuje prognozę pogody przedstawioną na mapie za pomocą znaków umownych.	-opracowuje prognozę pogody i przedstawia ją za pomocą znaków umownych.	-analizuje wykresy i rysunki, przyporządkowując im zjawiska pogodowe w poszczególnych porach roku.
Dział 4. Moje ciało.					
12. Układy narządów człowieka. Układ kostny.	-wymienia układy narządów człowieka budujące ciało człowieka; -wyjaśnia, do czego służy szkielet; -wyjaśnia, jak należy dbać o prawidłową postawę ciała.	-wskazuje na planszy i podaje nazwy elementów szkieletu: czaszka, kręgosłup, klatka piersiowa, kości kończyny górnej, kości kończyny dolnej.	-na modelu człowieka wskazuje ruchome połączenia kości - stawy.	-wyjaśnia, na czym polega współdziałanie szkieletu z mięśniami.	-wyjaśnia, dlaczego stawy umożliwiają człowiekowi poruszanie się.
13. Układ pokarmowy.	-wyjaśnia, do czego służy układ pokarmowy; -opisuje, jak należy dbać o układ	-wymienia składniki pokarmowe zawarte w różnych produktach; -wskazuje na planszy i na własnym ciele	-na planszy układu pokarmowego wskazuje jamę ustną, przełyk, żołądek, jelito cienkie, jelito grube,	-wyjaśnia, co to znaczy trawienie pokarmu.	-uzasadnia, dlaczego pokarm powinien być dokładnie pogryziony.

	pokarmowy.	ślinianki, wątrobę, trzustkę i żołądek.	odbyt.		
14. Układ oddechowy.	-wyjaśnia, do czego służy układ oddechowy; -opisuje, jak należy dbać o układ oddechowy.	-na planszy układu oddechowego wskazuje jamę nosową, krtań, tchawicę, oskrzela i płuca.	-opisuje rolę jamy nosowej, krtani i płuc.	-uzasadnia, dlaczego należy oddychać przez nos.	-opisuje, korzystając z planszy, drogę wdychanego powietrza i dalszą wędrówkę tlenu do komórek ciała.
15. Układ krwionośny.	-wyjaśnia, do czego służy układ krwionośny; -opisuje, jak należy dbać o układ krwionośny.	-określa rolę serca w krążeniu krwi; -wymienia funkcje krwi.	-wyjaśnia, jak zmienia się tętno pod wpływem wysiłku fizycznego.	-wymienia rodzaje naczyń krwionośnych i podaje ich rolę.	-wyjaśnia, dlaczego człowiek umiera, gdy staje praca jego serca.
16. Układ rozrodczy.	-wskazuje różnice w wyglądzie zewnętrznym kobiety i mężczyzny; -rozpoznaje na schematach komórki rozrodcze męskie i żeńskie; -opisuje, jak dbać o układ rozrodczy.	-wyjaśnia, do czego służy układ rozrodczy męski i żeński; -wskazuje na planszy narządy budujące układ rozrodczy kobiety i mężczyzny.	-podaje nazwy poszczególnych elementów budowy układu rozrodczego kobiety i mężczyzny.	-opisuje funkcje poszczególnych narządów w układach rozrodczych kobiety i mężczyzny.	-wyjaśnia, z czego wynikają różnice między układem rozrodczym męskim a żeńskim.
17. Dojrzewanie płciowe.	-wymienia zasady higieny w okresie dojrzewania.	-opisuje zmiany fizyczne i psychiczne zachodzące w organizmach dziewczynki i chłopca podczas dojrzewania.	-wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na organizm w okresie dojrzewania.	-wyjaśnia, na czym polega dojrzewanie płciowe.	-wskazuje podobieństwa i różnice w dojrzewaniu dziewcząt i chłopców.
18. Układ nerwowy.	-wyjaśnia, jaką rolę odgrywa układ nerwowy w organizmie; -podaje nazwy	-wskazuje na planszy główne narządy układu nerwowego i podaje ich nazwy; -opisuje rolę zmysłu	-wyjaśnia, jaką rolę odgrywa mózg.	-wyjaśnia rolę narządów zmysłów w odbieraniu informacji z otoczenia.	-opisuje rolę mózgu w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego przez narządy zmysłów.

	zmysłów człowieka i wskazuje je na własnym organizmie; -podaje podstawowe zasady dbałości o wzrok i słuch.	wzroku, słuchu, węchu, smaku i dotyku w odbieraniu informacji z otoczenia.			
Dział 5. Moje zdrowie i bezpieczeństwo.					
19. Poznaję choroby i ich przyczyny.	-wyjaśnia, po czym można poznać, że organizm choruje; -opisuje sposoby zapobiegania chorobom.	-wyjaśnia, czym są wywołane choroby zakaźne; -podaje przykłady chorób zakaźnych człowieka; -wyjaśnia, czym są choroby pasożytnicze.	-wskazuje drogi wnikania czynników chorobotwórczych do organizmu człowieka; -podaje przykłady pasożytów i chorób wywoływanych przez pasożyty.	-wyjaśnia, czym różnią się choroby zakaźne od chorób pasożytniczych; -wyjaśnia, dlaczego osoba chora na chorobę zakaźną powinna się zgłosić do lekarza.	-wyjaśnia, czym jest odporność i jak ją nabyć; -podaje przykłady chorób, przeciwko którym można się zaszczepić.
20. Substancje w domu.	-podaje właściwości różnych substancji, np. plasteliny, szkła, gąbki; -odszukuje na opakowaniu środka czystości piktogramy informujące o tym, że produkty te są szkodliwe dla zdrowia.	-wyjaśnia, dlaczego na opakowaniach produktów szkodliwych są umieszczane symbole ostrzegawcze.	-wskazuje przedmioty codziennego użytku wykonane z substancji kruchych, sprężystych i plastycznych; -odróżnia substancje kruche od sprężystych i plastycznych.	-uzasadnia zastosowanie substancji sprężystych, kruchych i plastycznych do wykonania przedmiotów codziennego użytku.	-określa sposób stosowania środka chemicznego na podstawie informacji umieszczonej na opakowaniu.
21. Niebezpieczne rośliny i zwierzęta.	-podaje przykłady zwierząt jadowitych, roślin trujących; -wskazuje poprawne postępowanie w przypadku pogryzienia przez zwierzę.	-opisuje, jak należy pielęgnować trujące rośliny pokojowe; -wyjaśnia, jak należy postępować w wypadku wykrycia na skórze kleszcza.	-wskazuje sposób postępowania w wypadku kontaktu z trującą rośliną; -podaje, jak postępować w wypadku ukąszenia przez żmiję, pogryzienia i użądlenia przez owady.	-wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami należy zachować szczególną ostrożność.	-wymienia i krótko charakteryzuje choroby, które mogą być następstwem ukąszenia przez kleszcza.
22. Pierwsza pomoc.	-wymienia funkcje	-wyjaśnia, jak należy	-wyjaśnia, dlaczego nie	-podaje różnice między	-wymienia rodzaje

	<p>skóry;</p> <p>-opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego;</p> <p>-wskazuje sposoby postępowania podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia.</p>	<p>postępować w wypadku oparzenia i odmrożenia;</p> <p>-podaje numery alarmowe służące do wezwania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach.</p>	<p>należy się opalać bez zabezpieczenia skóry.</p>	<p>zwichnięciem, złamaniem a stłuczeniem.</p>	<p>uszkodzeń ciała i opisuje sposoby udzielania pierwszej pomocy;</p> <p>-tłumaczy, czym jest omdlenie;</p> <p>-wyjaśnia, jak postępować w razie omdlenia i w wypadku krwawienia z nosa.</p>
23. Niebezpieczeństwo uzależnienia.	<p>-wyjaśnia, co to jest uzależnienie;</p> <p>-podaje przykłady środków uzależniających.</p>	<p>-wymienia negatywne skutki uzależnienia od papierosów;</p> <p>-wskazuje na etykietach napojów energetyzujących substancje szkodliwe, które mogą powodować uzależnienie.</p>	<p>-uzasadnia, dlaczego zbyt częste korzystanie z telefonu komórkowego może prowadzić do uzależnienia.</p>	<p>-opisuje skutki działania nikotyny i alkoholu oraz napojów energetyzujących na organizm człowieka.</p>	<p>-wyjaśnia, co to jest asertywność;</p> <p>-rozumie, dlaczego znajomości zawarte przez internet mogą być niebezpieczne.</p>
24. W zdrowym ciele zdrowy duch.	<p>-wyjaśnia, co oznacza pojęcie <i>higiena osobista</i>;</p> <p>-opisuje zasady dbania o własne ciało;</p> <p>-wymienia zasady zdrowego odżywiania;</p> <p>-podaje elementy zdrowego stylu życia.</p>	<p>-wymienia skutki niewłaściwego odżywiania;</p> <p>-podaje przykłady potraw, których nie należy spożywać ze względu na dużą zawartość soli, cukru lub tłuszczu;</p> <p>-wyjaśnia, dlaczego sen i ruch są niezbędne dla zachowania zdrowia.</p>	<p>-uzasadnia, dlaczego niewłaściwe odżywianie może powodować otyłość, niedożywienie lub inne groźne choroby;</p> <p>-wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia i charakteryzuje jego elementy.</p>	<p>-wyjaśnia, dlaczego stosowanie zasad zdrowego stylu życia pozwala zachować zdrowie.</p>	<p>-opisuje kolejne poziomy piramidy pokarmowej, korzystając z samodzielnie przygotowanego plakatu;</p> <p>-potrafi właściwie zaplanować dzień.</p>
25. Bezpieczeństwo w czasie zabawy i	<p>-podaje przykłady właściwego spędzania</p>	<p>-podaje przykłady niebezpiecznych</p>	<p>-wyjaśnia, dlaczego nie każdy plac zabaw jest</p>	<p>-opisuje ubiór dostosowany do jazdy</p>	<p>-opisuje, jak należy dbać o bezpieczeństwo</p>

wypoczynku.	wolnego czasu przez ucznia klasy 4; -wskazuje niebezpieczeństwa związane z wypoczynkiem nad wodą; -wymienia zasady właściwego odpoczynku nad wodą.	sytuacji podczas pobytu na wsi; -wyjaśnia, jak należy się zachować, gdy znajdzie się niewybuchy lub niewypały; -opisuje bezpieczne poruszanie się na rolkach i rowerze; -omawia zasady bezpieczeństwa podczas zimowego wypoczynku.	bezpieczny; -wyjaśnia, dlaczego właściwe poruszanie się na rowerze i na rolkach oraz właściwe wyposażenie są ważne.	na rowerze, rolkach oraz do sportów zimowych; -wyjaśnia, jak można pomóc tonącemu.	podczas zabawy i wypoczynku; - wyjaśnia, kiedy kąpiel w morzu jest niebezpieczna; -wyjaśnia, co to jest reguła ograniczonego zaufania; -podaje rozwinięcie skrótu GOPR.
Dział 6. Środowisko w mojej okolicy.					
26. Składniki środowiska.	-rozpoznaje i podaje nazwy składników przyrody ożywionej i nieożywionej występujące w najbliższej okolicy.	-odróżnia składniki przyrody od wytworów działalności człowieka.	-podaje zależności między nieożywionymi a ożywionymi składnikami przyrody.	-podaje, w jaki sposób człowiek wykorzystuje przyrodę do własnych potrzeb i jak przyroda wpływa na życie i działalność człowieka.	-przygotowuje prezentację o środowisku najbliższej okolicy, w prezentacji uwzględnia składniki przyrody ożywionej i nieożywionej, w tym celu korzysta z różnych źródeł informacji.
27. Formy ukształtowania powierzchni.	-wymienia nazwy form wypukłych i wklęsłych; -wymienia nazwy form terenu występujących w najbliższej okolicy.	-rozpoznaje główne formy ukształtowania powierzchni występujące w okolicy; -odróżnia wypukłe formy kształtowania terenu od wklęsłych.	-wskazuje elementy pagórka (szczyt, wierzchołek, stok łagodny, stok stromy); -wskazuje elementy doliny (zbocze strome, zbocze łagodne).	-podaje różnice między kotłiną a doliną.	-rozdzieli różne typy ukształtowania terenu (teren równinny, pagórkowaty, górski).
28. Poznaję skały w moim otoczeniu.	-wymienia rodzaje skał; -wymienia skały występujące w okolicy	-podaje przykłady skał sypkich, zwięzłych i litych; -podaje przykłady	-wyjaśnia, co to jest skała; -podaje różnice między skałami sypkimi,	-określa rolę zmysłów człowieka w poznawaniu skał; -opisuje różne rodzaje	-podaje cechy skał: litych, zwięzłych i sypkich; -podaje przykłady

	swojego miejsca zamieszkania.	przedmiotów wykonanych ze skał.	związłymi a litymi.	skał.	zastosowania skał.
29. Jak organizmy radzą sobie na łądzie.	-podaje przykłady sposobów przetrwania okresu zimy przez rośliny i zwierzęta.	-podaje przykłady przystosowania roślin do warunków suchych i wilgotnych.	-wskazuje związek między budową zwierząt a przystosowaniem do życia w różnych warunkach.	-opisuje przystosowanie roślin do zdobywania światła.	-opisuje warunki życia na łądzie, uwzględniając zawartość tlenu, wilgoci, a także nasłonecznienie (temperaturę powietrza).
30. Jak się odżywiają organizmy?	-podaje przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych; -wymienia cechy roślinożerców i drapieżników.	-wskazuje przystosowania w budowie organizmów do zdobywania pokarmu; -opisuje znaczenie roślin w przyrodzie i życiu człowieka.	-podaje różnice między samożywym a cudzożywym sposobem odżywiania.	-podaje, czym się różnią roślinożercy od drapieżników.	-wyjaśnia, w jaki sposób odżywiają się rośliny.
31. W lesie.	-wymienia warstwy roślinności w lesie; -wymienia podstawowe zasady właściwego zachowania się w lesie.	-podaje i wskazuje przykłady roślin tworzących poszczególne warstwy lasu.	-opisuje temperaturę powietrza, wilgotność i nasłonecznienie występujące w poszczególnych warstwach lasu.	-rozpoznaje podstawowe gatunki roślin i zwierząt żyjących w lesie oraz przyporządkowuje je do odpowiednich warstw lasu.	-gromadzi i prezentuje w klasie informacje na temat lasu znajdującego się w najbliższej okolicy.
32. Co warto wiedzieć o grzybach?	-podaje warunki odpowiednie do rozwoju grzybów; -wymienia przykłady grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących; -podaje różnice między pieczarką a muchomorem	-wymienia zasady kodeksu grzybiarza.	-rozpoznaje na okazach naturalnych, planszach i zdjęciach pospolite grzyby jadalne i trujące.	-podaje przykłady wykorzystania drożdży do wytworzenia produktów spożywczych; -wymienia przykłady grzybów jadalnych i ich trujących odpowiedników.	-wyjaśnia znaczenie grzybów w przyrodzie oraz życiu człowieka.

	sromotnikowym.				
33. Na łące i na polu.	-wyjaśnia, co to jest łąka i jak człowiek wykorzystuje łąki; -wyjaśnia, co to jest pole; -wymienia produkty otrzymywane z pszenicy, żyta, owsa, jęczmienia i kukurydzy; -wymienia produkty otrzymywane z ziemniaków i buraków cukrowych.	-rozpoznaje na fotografii i w terenie typowe rośliny łąkowe; -rozpoznaje na fotografii i w terenie zboża uprawiane w Polsce; -rozpoznaje na fotografii i w terenie rośliny oleiste.	-rozpoznaje na fotografii i w terenie typowe zwierzęta łąk; -rozpoznaje na fotografii i w terenie typowe zwierzęta pól.	-wymienia różnice między polem uprawnym a łąką; -podaje przykłady organizmów uznawanych w rolnictwie za szkodniki.	-przedstawia za pomocą samodzielnie wykonanego plakatu różnice między roślinami zbożowymi, warzywami a roślinami oleistymi; -wyjaśnia na czym polega pożyteczna rola ptaków na polu.
34. Wody stojące i wody płynące.	-określa, czym są wody powierzchniowe; -podaje przykłady wód powierzchniowych: stojących i płynących.	-podaje nazwy wód stojących i płynących występujących w najbliższym miejscu zamieszkania.	-wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki; -rozpoznaje prawy i lewy brzeg rzeki; -wskazuje elementy doliny rzeki; -podaje nazwy kilku rzek i jezior Polski.	-rozdziela naturalne i sztuczne zbiorniki wodne występujące w najbliższej okolicy; -wskazuje na mapie rzekę główną i jej dopływy.	-wskazuje na mapie największe rzeki w Polsce; -podaje przykłady prawych i lewych dopływów Wisły.
35. Życie w wodzie.	-podaje cechy środowiska wodnego; -wymienia strefy jeziora i podaje przykłady organizmów, które w nich występują.	-wskazuje cechy budowy ryby, które umożliwiają jej życie w środowisku wodnym.	-porównuje warunki życia w wodzie i na lądzie; -opisuje cechy, które pozwalają roślinom żyć w wodzie.	-wymienia nazwy roślin i zwierząt żyjących w jeziorach Polski.	-wyjaśnia, jak oddychają ryby.
Dział 7. Plan i mapa.					
36. Poznaje plan i mapę.	-rysuje plan dowolnego przedmiotu; -odczytuje informacje z legendy plany.	-wymienia czynności umożliwiające sprawne narysowanie planu.	-wyjaśnia, że plan okolicy i mapa są narysowane w zmniejszeniu; -opisuje najbliższą	-wskazuje różnice między planem a mapą.	-wyjaśnia, w jakich sytuacjach znajomość czytania planów jest przydatna.

			okolice na podstawie planu.		
37. Elementy mapy.	-wymienia rodzaje map, np. topograficzną, turystyczną; -rozpoznaje znaki topograficzne w legendzie mapy: punktowe, liniowe i powierzchniowe.	-korzysta z informacji zawartych w legendzie mapy; -odczytuje informacje z mapy, posługując się legendą.	-czyta mapę-interpretuje znaki zamieszczone na różnych mapach.	-opisuje środowisko przyrodnicze wybranego obszaru, korzystając z różnych map.	-planuje wycieczkę po nieznanym terenie korzystając z mapy.
38. Jak korzystać z map?	-wyjaśnia, co to znaczy zorientować mapę; -wymienia sposoby pomiaru odległości w terenie; -wyjaśnia, co to jest szkic.	-wyjaśnia, jak zorientować mapę za pomocą kompasu.	-orientuje mapę w terenie za pomocą kompasu; -mierzy odległości w terenie na podstawie liczby swoich kroków; -szacuje odległość w terenie.	-orientuje mapę w terenie za pomocą obiektów terenowych; -podaje różnicę między szkicem, planem a mapą.	-korzysta z planu i mapy wielkoskalowej podczas planowania wycieczki.
Dział 8. Działalność człowieka a środowisko.					
39. Składniki krajobrazu.	-wymienia składniki krajobrazu najbliższej okolicy.	-rozpoznaje w terenie składniki krajobrazu charakterystyczne dla najbliższej okolicy i podaje ich nazwy; -wyjaśnia, czym się różni krajobraz naturalny od antropogenicznego.	-dzieli składniki krajobrazu na naturalne i przekształcone przez człowieka; -określa funkcje składników antropogenicznych w środowisku; - podaje nazwy składników środowiska antropogenicznego charakterystycznego dla najbliższej okolicy.	-wskazuje różnice między składnikami naturalnymi a antropogenicznymi (przekształconymi przez człowieka).	-wymienia przykłady zależności między składnikami środowiska przyrodniczego a działalnością człowieka.
40. Współczesny krajobraz.	-podaje przykłady wpływu działalności człowieka na	-rozdziela krajobraz miejski i wiejski; -podaje elementy	-opisuje przeobrażenia środowiska najbliższej okolicy.	-wskazuje zależności między elementami naturalnymi a	-uzasadnia istnienie zależności między składnikami

	przeobrażenia środowiska przyrodniczego (miejskiego, wiejskiego, przemysłowego).	krajobrazu wiejskiego i krajobrazu miejskiego.		antropogenicznymi krajobrazu; -charakteryzuje krajobraz przemysłowy.	środowiska przyrodniczego a składnikami środowiska antropogenicznego.
41. Krajobraz najbliższej okolicy.	-Wymienia cechy krajobrazu najbliższej okolicy; -wskazuje cechy krajobrazu najbliższej okolicy, które powstały lub zostały przekształcone pod wpływem działalności człowieka.	-charakteryzuje współczesny krajobraz najbliższej okolicy na podstawie aktualnych map i obserwacji w terenie; -wymienia nazwę, położenie oraz cechy wyróżniające miejsce zamieszkania (czyli „małą ojczyznę”).	-opisuje dowolny krajobraz okolicy, np. na podstawie opowiadań rodzinnych, starych map i fotografii; -wyszukuje obiekty w najbliższej okolicy godne zwiedzania; -wymienia źródła informacji pomocne w poznaniu najbliższej okolicy.	-ocenia zmiany zagospodarowania terenu wpływające na wygląd krajobrazu najbliższej okolicy.	-opisuje zmiany krajobrazu, np. w ciągu 10, 20, 50 lat (na podstawie rozmowy z rodziną), przygotowuje plakat lub prezentację na ten temat.
42. Moja okolica dawniej i dziś.	-wskazuje na mapie najbliższej okolicy ciekawe miejsca, które warto odwiedzić.	-korzysta z różnych źródeł wiedzy w poznawaniu najbliższej okolicy.	-przygotowuje trasę wycieczki po najbliższej okolicy.	-pokazuje w terenie lub na mapie przykłady zmian antropogenicznych w krajobrazie najbliższej okolicy.	-Przygotowuje dokumentację (zdjęcia, materiały elektroniczne) na temat ciekawych miejsc w najbliższej okolicy; -zaprasza koleżanki i kolegów z klasy na wycieczkę po okolicy i przygotowuje reportaż na ten temat.
43. Formy ochrony przyrody.	-wymienia formy ochrony przyrody stosowane w Polsce.	-wymienia miejsca występowania w najbliższej okolicy różnych form ochrony przyrody.	-wyjaśnia, w jaki sposób w Polsce chroni się przyrodę; -wskazuje na mapie Polski przykłady	-podaje przykłady obiektów w najbliższej okolicy, które zasługują na ochronę i uzasadnia swój wybór;	-gromadzi informacje o obiektach chronionych w najbliższej okolicy i prezentuje je w klasie.

			miejsc chronionych.	-wskazuje się na mapie i w terenie obiekty chronione w okolicy.	
44. Dbam o piękno przyrody i kultury.	-poznaje nazwy i wskazuje obiekty zabytkowe w najbliższej okolicy; -wymienia sposoby ochrony środowiska, które może sam stosować (oszczędzanie wody, energii elektrycznej, segregacja śmieci).	-uzasadnia potrzebę ochrony obiektów zabytkowych w najbliższej okolicy; -uzasadnia ochronę środowiska przyrodniczego w najbliższej okolicy.	-opisuje zajęcia ludności w najbliższej okolicy, tradycję i kulturę; -wyjaśnia geograficzne nazwy miejscowe i ich pochodzenie.	-wskazuje działania, które mogłyby poprawić stan środowiska najbliższej okolicy.	-wymienia kilka powodów, dla których należy dbać o nasze dziedzictwo przyrodnicze.
45. Planuje wycieczkę do ciekawych krajobrazowo miejsc w najbliższej okolicy.	-wymienia ciekawe krajobrazowo miejsca w najbliższej okolicy.	-podaje źródła, w którym można znaleźć informacje o ciekawych miejscach a naszej okolicy; -podaje źródła, w których są opisane chronione obiekty znajdujące się w najbliższej okolicy.	-opracowuje prezentację o najbliższej okolicy, w tym o zmianach krajobrazu i o obiektach przyrodniczych i antropogenicznych w najbliższej okolicy.	-przygotowuje folder o najbliższej okolicy.	-pokazuje prezentację o najbliższej okolicy lub omawia ciekawe miejsca podczas wycieczki klasowej po okolicy.